

รายงาน ความยั่งยืน

ดร.วิฑูรย์ ลิ้มโศภิต

ทุกวันนี้แนวความคิดเรื่อง “การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)” ได้กลายเป็นกระแสสังคมที่มีอิทธิพลไปทั่วโลก จะเห็นได้จากการที่ “ความยั่งยืน” ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ในการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรม และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องคำนึงถึงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พร้อมกันไปทั้ง 3 ด้าน

อย่างไรก็ตาม การนำแนวความคิด และวิธีการของการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรนอกจากจะต้องอาศัยความเป็นผู้นำของผู้บริหารสูงสุดขององค์กรในการผลักดัน และขับเคลื่อนนโยบายอย่างจริงจัง และต่อเนื่องแล้ว ในการมุ่งสู่ความยั่งยืนขององค์กรในทางปฏิบัตินั้นยังจำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายที่ชัดเจน และสามารถวัดผลได้ ตลอดจนจนสามารถรายงานประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการดำเนินการต่างๆ ให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรได้ด้วย

“รายงานความยั่งยืน” (Sustainable Report) จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญขององค์กรต่างๆ ที่จะสามารถตอบใจทย (ได้ว่าองค์กรจะยั่งยืนหรือไม่เพียงใด)

องค์ประกอบสำคัญของการจัดทำ “รายงานความยั่งยืน” จะมีด้วยกัน 2 องค์ประกอบ คือ 1) สิ่งที่จะรายงาน และ 2) รูปแบบหรือวิธีการรายงาน

องค์ประกอบด้าน “สิ่งที่จะรายงาน” ได้แก่ ตัวชี้วัดของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งครอบคลุมถึงตัวชี้วัดย่อยด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่จัดทำโดยหน่วยงานต่างๆ

แต่ตัวชี้วัดที่นิยมใช้กันทั่วโลกจะเป็นของ Global Reporting Initiative (GRI) ซึ่งปัจจุบันเป็นตัวชี้วัดใน Version 4 (หรือ G4) ซึ่งมีทั้งหมด 91 ตัวชี้วัดหลัก

ส่วนองค์ประกอบด้าน “รูปแบบการรายงาน” จะมีด้วยกันหลายรูปแบบ เช่น รูปแบบของ GRI รูปแบบขององค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน (ISO) รูปแบบของหน่วยงานที่กำกับดูแลตลาดหลักทรัพย์ของแต่ละประเทศ เป็นต้น แต่ในที่นี้จะยกตัวอย่างตาม “รูปแบบของ GRI” ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนแรก เป็นขั้นตอนของการเตรียมการภายในองค์กร (Preparing) ซึ่งอาจมีการปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกได้ แต่จุดมุ่งหมายหลัก ก็คือการปรับกระบวนการภายในให้พร้อมที่จะเริ่มดำเนินการสร้างด้วยความเข้าใจ และสามารถระบุถึงประเด็นสำคัญขององค์กรในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่สอง เป็นขั้นตอนของการปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้เสียทั้งใน และนอกองค์กร ต่อเรื่องที่เลือกมารายงาน และความเชื่อมโยงต่างๆ (Connecting) อันนำไปสู่การกำหนดเนื้อหาเบื้องต้นของ

รายงาน และการจัดเตรียมระบบที่ให้ได้มาซึ่งรายละเอียดสำคัญ ในขั้นตอนนี้องค์กรจะต้องสามารถระบุถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียหลักๆ ทั้งภายใน และภายนอกองค์กร เพื่อขอความเห็นประกอบการตัดสินใจในการจัดทำรายงานที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่สาม เป็นขั้นตอนของการกำหนดเป้าประสงค์ และรายละเอียดของเนื้อหาในรายงาน (Defining) ซึ่งอาจมีการปรับกระบวนการภายใน ให้เอื้อต่อการจัดทำรายงานหลังจากที่ได้รับฟังเสียงสะท้อนในองค์กร และข้อเสนอแนะจากภายนอก รวมถึงการพิจารณาเพิ่มเติมตัวชี้วัดสำหรับการรายงานในระยะต่อไป

ขั้นตอนที่สี่ เป็นขั้นตอนของการติดตามเก็บรวบรวม และประเมินข้อมูลที่เป็นต่อการรายงานตามตัวชี้วัดที่กำหนด (Monitoring) ข้อมูลที่ได้ต้องมีคุณภาพ และความถูกต้องน่าเชื่อถือ มีวิธีการเก็บ และการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งขั้นตอนนี้จะใช้ระยะเวลานานที่สุด และดำเนินไปได้ไม่สิ้นสุด

ขั้นตอนสุดท้าย เป็นขั้นตอนของการลงมือเขียนรายงาน (Reporting) ที่เริ่มจากการพิจารณารูปแบบ และช่องทางของการรายงาน เพื่อให้แน่ใจว่าผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ ได้รับรายงานกันอย่างทั่วถึง โดยโครงสร้างของตัวรายงานนั้นไม่มีรูปแบบที่ตายตัว จะขึ้นอยู่กับแต่ละองค์กรมากกว่า

อย่างไรก็ตาม ในคู่มือของ GRI ได้ให้คำแนะนำสำหรับกรวางโครงสร้างไว้เป็นแนวทางเบื้องต้นในการเขียนรายงานด้วย

ในการจัดทำรายงานความยั่งยืน ในระยะแรกๆ นั้น องค์กรไม่จำเป็นต้องทำให้ครบทุกตัวชี้วัด แต่ต้องหาให้พบว่าสิ่งที่องค์กรดำเนินการอยู่นั้นสามารถจัดเข้ากลุ่มตัวชี้วัดความยั่งยืนให้ได้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยรวมกันให้ได้อย่างน้อย 10 ตัวชี้วัด ก็เพียงพอสำหรับการเริ่มต้น

เรื่อง “การรายงานความยั่งยืน” ในวันนี้ ดูเหมือนเป็นเรื่องไกลตัว แต่ทุกวันนี้ มีองค์กรจำนวนมากในบ้านเราที่เปลี่ยนจาก “รายงานประจำปี” ที่พิมพ์เป็นเล่มแบบเดิมๆ มาสู่ “การรายงานความยั่งยืน” ตามรูปแบบของ GRI ไม่ว่าจะเป็นเครือ SCG เครือ ปตท. หรือ กนอ. (การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย)

และที่สำคัญที่สุดในทัศนะของผมแล้ว “ความยั่งยืน” มี 2 ความหมาย คือ ไม่ใช่การประกอบกิจการโดยคำนึงถึงองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เท่านั้น

แต่ “ความยั่งยืน” จะต้องหมายถึง การประกอบกิจการที่สามารถอยู่ยั่งยืนยงชั่วลูกชั่วหลานด้วย **ครับผม !**